

Irena Kucharska

Posiedzenie Rady Naukowej IBL PAN w dniu 27 maja 1955

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce
literatury polskiej 46/3, 300-303

1955

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

wszakże zasadniczym miernikiem oceny i stopnia dojrzałości kandydata do pracy naukowej. Uczestnicy posiedzenia wypowiedzieli się za koniecznością zainicjowania na ten temat dyskusji w prasie.

Podczas dyskusji uczestnicy posiedzenia powoływali się często na stwierdzenia i wnioski z poprzedniego posiedzenia Rady Naukowej IBL, poświęconego omówieniu zagadnień związanych ze szkoleniem młodej kadry naukowej Instytutu¹.

Rada Naukowa zatwierdziła również Regulamin dla Pomocniczych Pracowników Nauki Instytutu Badań Literackich. Regulamin ten, określający obowiązki i uprawnienia pomocniczego pracownika nauki, wejdzie w życie po zatwierdzeniu go przez władze Polskiej Akademii Nauk.

W końcowej części posiedzenia Rada Naukowa otworzyła cztery przewody kandydackie.

Krystyna Leśniewska

POSIEDZENIE RADY NAUKOWEJ IBL PAN w dniu 27 maja 1955

Posiedzenie Rady Naukowej IBL PAN, które odbyło się 27 maja 1955, poświęcone było przede wszystkim przedyskutowaniu i zatwierdzeniu planów naukowobadawczych IBL na lata 1956—1960 oraz planu na rok 1956. W centrum uwagi znalazł się plan pracy na najbliższe pięcioletnie, jest on bowiem planem perspektywicznym i zawiera podstawowe problemy badawcze dla IBL po rok 1960. Jest to więc w pewnym sensie plan „na wyrost“, z konieczności bowiem nie został oparty wyłącznie na dotychczasowej kadrze naukowej IBL, zarówno w sensie liczbowym, jak i w sensie przygotowania naukowego.

Plan na rok najbliższy mieści się całkowicie w planie pięcioletnim, stanowi jego integralną część składową, został jednak opracowany w szczegółach i uwzględni aktualne możliwości organizacyjne, personalne i finansowe IBL. Ze względu na jego cząstkowy charakter w stosunku do planu pięcioletniego Rada Naukowa dyskutowała przede wszystkim przedstawione przez Dyрекcję IBL projekty prac Instytutu na okres do roku 1960.

W wyniku dyskusji, która objęła zarówno problemy zasadnicze, jak i szczegóły ich podjęcia oraz opracowania, zatwierdzony został przez Radę Naukową plan naukowobadawczy IBL na lata 1956—1960, w którym na czoło wysuwają się trzy zasadnicze zadania:

- 1) przygotowanie uniwersyteckiego podręcznika historii literatury polskiej,
- 2) kontynuowanie prac nad życiem i twórczością Adama Mickiewicza,
- 3) prace dotyczące problematyki teoretycznej, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki artystycznej dzieła literackiego.

Oprócz tego IBL będzie nadal prowadził długofalowe prace typu materiałowo-dokumentacyjnego, których wyniki, częściowo uzyskiwane w okresie pięcioletnim, będą służyły wysuniętemu na czoło trzem zadaniom zasadniczym.

Tak więc prace naukowobadawcze Instytutu Badań Literackich skupią się w latach 1956—1960 przede wszystkim na przygotowaniu uniwersyteckiego podręcznika historii literatury polskiej. Pierwszy zarys nowej, szczegółowej syntezy dziejów literatury polskiej powinien być w ciągu omawianego pięciolecia

¹ Pamiętnik Literacki, XLVI, 1955, z. 2, s. 652—656.

ukończony w tomach: 1 (literatura staropolska), 2 (literatura okresu Oświecenia oraz lat 1795—1822) i 4 (literatura okresu pozytywizmu i realizmu krytycznego, lata 1864—1890), oraz przygotowany — w formie zarysu próbnego — do dyskusji w tomie 3 (literatura okresu romantyzmu, lata 1822—1863), 5 (literatura lat 1890—1939) i 6 (literatura Polski Ludowej).

Końcowy okres omawianego pięciolecia powinien być także poświęcony przygotowaniom — w oparciu o wyniki dyskusji, krytyki naukowej i dalszych badań — do drugiego wydania podręcznika uniwersyteckiego.

W miarę gromadzenia materiałów do podręcznika, niektóre materiały — zależnie od ich przydatności — będą zachowane do użytku wewnętrznego, pozostałe zaś będą publikowane w postaci warsztatowej (poza dotychczasowymi seriami wydawniczymi IBL), aby w ten sposób wywołać możliwie szeroką i ciągłą dyskusję nad koncepcją podręcznika i poprzez publikowanie nawet cząstkowych materiałów ukazać punkty wyjścia do nowych badań.

W związku z opracowywaniem zarysu syntezy historii literatury polskiej IBL zintensyfikuje prace nad studiami monograficznymi, istnieje bowiem potrzeba silnego podbudowania podręcznika partiami monograficznymi. Wiąże się z tym konieczność większej koncentracji wysiłku — w ramach ogólnokrajowego planu badań polonistycznych (wspólnie z katedrami uniwersyteckimi) — nad opracowywaniem monografii naszych wielkich pisarzy. IBL w okresie pięcioletnim będzie kontynuował prace nad monografiami Reja, Fredry, Prusa, przystąpi zaś do przygotowania zarysów monograficznych Krasickiego i Kopnickiej oraz będzie pogłębiał studia szczegółowe, które w świetle zadań związanych z pracą nad podręcznikiem obejmą głównie: zagadnienia periodyzacji, fragmenty badań kluczowej problematyki stanowiącej istotny materiał do wyjaśnienia prawidłowości rozwoju procesu historycznego, uogólnienia teoretyczne oraz pogłębianie analizy zagadnień artystycznych.

Badania szczegółowe, podporządkowane potrzebom zarysu syntezy literatury polskiej, powinny w najbliższym pięcioleciu objąć dziedziny dotychczas najbardziej zaniedbane. Wymienić tu można przykładowo: poszerzenie lub podjęcie studiów dotyczących realizmu XVII w. oraz czołowych pisarzy tego okresu, kontynuację badań nad literaturą sentymentalizmu, kontynuację prac nad historią teatru staropolskiego i teatru polskiego Oświecenia, dalsze prace nad zagadnieniem wkładu ideowo-artystycznego największych pisarzy okresu romantyzmu (Mickiewicz, Słowacki, Fredro, Norwid) do tradycji narodowej, kontynuację studiów nad problemem rozwoju i specyfiki realizmu krytycznego, podjęcie prac podkreślających znaczenie nowatorskiego nurtu poezji dwudziestolecia międzywojennego, kontynuowanie cyklu sylwetek najwybitniejszych twórców literatury współczesnej, opracowywanie serii studiów monograficznych dotyczących zagadnienia ludowości w literaturze polskiej.

Przewidziane w planie pięcioletnim problemy mogą być w zasadzie podjęte i opracowywane w Instytucie Badań Literackich przy współpracy katedr uniwersyteckich — siłami dotychczasowej kadry naukowej IBL. Trzeba jednak z naciskiem podkreślić, że absolutnie konieczny do zrealizowania podstawowych zadań polonistyki jest wzrost kadry badaczy literatury staropolskiej (zarówno w zakresie Średniowiecza, jak i okresu Odrodzenia), literatury dwudziestolecia międzywojennego oraz literatury współczesnej. Niedostateczny stan liczbowy kadry badaczy w wymienionych wyżej działach powinien być brany pod uwagę przy rekrutacji aspirantów.

W związku z pracami nad podręcznikiem uniwersyteckim Instytut będzie kontynuował — również w ramach ogólnopolskiego planu badań polonistycznych — szczegółowe studia typu monograficznego (głównie opracowywanie sylwetek pisarzy), niezbędne przy tworzeniu pełnego zarysu syntezy literatury polskiej.

Drugim naczelnym zadaniem IBL w latach 1956—1960 będzie kontynuowanie prac — rozpoczętych w związku z Rokiem Mickiewiczowskim — nad twórczością i życiem Adama Mickiewicza, zmierzających do przygotowania możliwie pełnej monografii poety. Prowadzone będą w dalszym ciągu m. in. studia pomocnicze z zakresu dziejów poezji, powieści, dramatu i publicystyki literackiej lat 1822—1863 oraz prace związane z edycją dzieł Mickiewicza.

Trzecim naczelnym zadaniem IBL w tym okresie będzie rozwijanie problematyki teoretycznej oraz problematyki z zakresu zagadnień artystycznych, zintensyfikowanie badań w dziedzinie dotychczas najbardziej przez IBL zaniedbanej. W najbliższym czasie Instytut podejmie kroki zmierzające do rozwoju tych studiów, do rozbudowy specjalnej komórki badawczej zajmującej się problematyką teoretyczną i artystyczną. Przewiduje się również zorganizowanie w tej dziedzinie planowego szkolenia młodej kadry oraz przystąpienie do publikowania przekładów prac zagranicznych z teorii literatury. Po usystematyzowaniu badań dotyczących wersyfikacji dalsze badania będą się skupiały wokół problematyki stylistycznej, głównie w zakresie staropolszczyzny, w oparciu o bazę materiałową Słownika Polszczyzny XVI Wieku, problematyki teoretycznej dotyczącej gatunków dramatycznych (ze względu na studia dotyczące romantyzmu) i gatunków prozaicznych (ze względu na studia związane z realizmem krytycznym).

Instytut Badań Literackich będzie także w najbliższym pięcioleciu kontynuował studia materiałowo-dokumentacyjne: bibliograficzne, leksykograficzne i badania nad czasopiśmiennictwem.

Prace nad bibliografią literatury staropolskiej będą się w dalszym ciągu toczyły w dwu zasadniczych kierunkach: a) bibliograficzno-piśmienniczym, obejmującym zestawienie źródeł literackich, analizę tekstu i śledzenie jego życia; b) księgoznawczym, zmierzającym do charakterystyki środowiska literackiego i kulturalnego przy pomocy analizy produkcji wydawniczej, rozwiązywania anonimów (autorskich i typograficznych) oraz chronologizacji.

Przewidziane jest także rozpoczęcie monografii bibliograficznych najwybitniejszych pisarzy staropolskich oraz opracowywania zagadnień związanych z drukarstwem staropolskim.

W zakresie prac nad pełną bibliografią retrospektywną literatury polskiej będą nadal gromadzone i uzupełniane materiały oraz rozpisywane źródła. Ukończenie zbierania i weryfikowania materiałów może nastąpić dopiero w następnym planie pięcioletnim.

IBL rozpocznie także wydawanie serii monografii bibliograficznych obejmujących *calendarium* życia pisarzy i ich bibliografię osobową. W najbliższym pięcioleciu seria ta uwzględni niektórych najwybitniejszych twórców XIX i XX wieku.

Będą też kontynuowane prace materiałowe nad postępowym czasopiśmiennictwem drugiej poł. XIX i początków XX wieku.

Wydawane będą dalsze tomy bibliografii literatury współczesnej.

Zakończone zostaną, prowadzone pod nadzorem IBL, prace nad *Bibliografią literatury polskiej wg „Literatury polskiej“ Korbuta*.

W zakresie studiów dotyczących historii języka kontynuowane będą prace nad Słownikiem Polszczyzny XVI Wieku: zakończone zostaną prace zbierackie oraz opracowane hasła na litery od A do H. Kontynuowane będą również prace nad Słownikiem Terminów Literackich, ze szczególnym uwzględnieniem problemów wersyfikacji i stylistyki.

W planie pięcioletnim IBL przewiduje rozszerzenie działalności edytorsko-filologicznej w zakresie klasyki narodowej. Działalność ta obejmie przede wszystkim przygotowania do pełnego krytycznego wydania dzieł Adama Mickiewicza, a także kontynuację prac nad wydawaniem dalszych tomów serii Biblioteki Pisarzy Polskich, gdzie znajdują się wybrane utwory pisarzy staropolskich oraz pełne wydanie dzieł Mikołaja Reja.

Z tym zadaniem oraz z innymi zamierzeniami edytorskimi przewidzianymi na najbliższe pięcioletnie wiąże się konieczność przedyskutowania i opracowania kanonu edytorskiego krytycznych wydań klasyków literatury. Przewiduje się również współpracę IBL z katedrami uniwersyteckimi przy wydaniu wyboru tekstów z zakresu krytyki literackiej XIX w. oraz współpracę z Wydawnictwem Literackim przy wydaniu obszernego wyboru powieści Kraszewskiego.

Poza tekstami klasyki narodowej IBL nie będzie w zasadzie podejmował prac edytorskich.

W pierwszych latach pięcioletnia 1956—1960 IBL przewiduje zorganizowanie zjazdu młodych polonistów, poświęconego przede wszystkim problematyce mickiewiczowskiej i podsumowaniu dorobku naukowego Roku Mickiewiczowskiego.

Przytoczony tu w głównych zarysach plan naukowobadawczy IBL do r. 1960 został w formie bardziej szczegółowej ustalony ostatecznie przez Radę Naukową po korekturach dokonanych w przedstawionym przez Dyрекcję IBL projekcie planu i w wyniku dyskusji nad tym projektem. Zatwierdzony został — także po dyskusji, w której wyniku sformułowano szereg zaleceń dla Dyrekcji IBL, dotyczących wprowadzenia poprawek i zmian — plan na rok 1956.

W toku obrad dyskutowany był również projekt wydawania przez IBL drugiego — obok Pamiętnika Literackiego — czasopisma polonistycznego.

Projekt ten powstał w związku z potrzebą wydawania czasopisma bardziej operatywnego niż Pamiętnik Literacki, które ukazując się częściej, pozwoliłoby na bardziej żywe i szybsze włączanie się IBL do aktualnych dyskusji. Propozycja spotkała się z wielu zastrzeżeniami, przede wszystkim natury technicznej, wydaje się bowiem, że przy obecnym stanie kadrowym IBL obsłużenie jeszcze jednego czasopisma, przy zachowaniu dotychczasowej postaci Pamiętnika Literackiego, przekracza możliwości Instytutu.

Po zamknięciu dyskusji nad planem naukowobadawczym IBL Rada Naukowa przedyskutowała i zatwierdziła na podstawie przedstawionych recenzji 3 prace kandydackie: Marii Janion, Romana Kalety i Marii Żmigrodzkiej, oraz podjęła uchwałę o otwarciu 4 dalszych przewodów kandydackich.

Irena Kucharska